

Pisanje za štampane medije

Štampa, javnost i istraživačko novinarstvo (1)

II kolokvijum

Prof. dr Velizar Sredanović

Osnovni pojmovi: (mas)medij

- ▣ Riječ medij nastala je je od istoimene latinske riječi, *medij*, što znači-sredina, a kovanica mas-medija masovni medijum: štampa, radio, televizija...
- ▣ Medij(um) lat.1 sredina u kojoj se neko ili nešto nalazi, područje u kome se nešto zbiva, uslov pod kojim se nešto događa;
- ▣ sredstvo prenošenja komunikacija (govor, štampa, radio, televizija, film i sl.)...
- ▣ Masmediji preko kojih se posreduju u masovnim količinama, poruke i informacije prema masovnoj publici
- ▣ Štampa-najstariji masmedij

Mediji: štampa i novinarstvo

- Mediji - centralni dio naših života, kulture, ekonomije, politike...
- **Štampa postaje sredstvo masovne komunikacije i u potpunosti će se vezati za profit, kapitalizam i postaće sastavni dio tržišta, odnosno ekonomije.**
- Političke partije, vlast (država) birokratizuju se i medije koriste za manipulativni publicitet u toj mjeri da se odvajaju od građana.
- **Novinarstvo je ogledalo društva**
- Novinarstvo ima ulogu provjere i kontrole , politike i svih oblika vlasti u građanskom društvu, a istraživački novinari postaju čuvari javne savijesti

Razvoj štampe i javnosti

- **Komunikacija među građanima je preduslov političke kulture i demokratije**
/Antička Grčka – Prosvjetiteljstvo: Dž.Lok,Dž.Milton(“*Aeropagetika*”1644)I.Kant,...
J. Habermas/ **kao i medija i javne sfere**
- **S razvojem parlamentarizma i štampe,kao i novinarstva,prvo u Engleskoj,**
postepeno u Njemačkoj,kao i u vrijeme građanskih revolucija u Francuskoj i Americi
u XVIII v. javno mnjenje doživjeće ekspanziju a poslenici javne riječi postaće
istovremno instrumenti i tumači, ali i kreatori javne riječi, javnog mnjenja, javnosti,
tj. neizostavni činilac javne sfere.
- **Đovani Gocini u “Istoriji novinarstva”štampu u tom periodu** (prema zapisima
Tomasa Babingtona Makolija iz 1828.)**uz parlament,vladu i sudstvo označava kao**
“četvrtu silu” kako je 1840. tretira Tomas Karlajl, dok Aleks Tokvil u knjizi “O
demokratiji u Americi” tvrdi “Štampa je posle naroda prva sila”.
- Postoje i drugi oblici političkog komuniciranja od neposrednog izbornog prava
(glasanja) građana, zatim aktivnosti političkih partija, stranka, sindikata, pokreta,
organizacija...(kongresi, mitinzi, protesti, demonstracije, pobune...).

Štampa, javnost i novinarstvo

- Više od 150 godina život je utopija o medijima nezavisnim od politike. Urednik londonskog “Tajmsa” u 1852. godini Džon Dilejn govorio je: “Da bi služila svome cilju potpuno nezavisno i sami tim najviše koristila narodu, štampa ne može da ulazi ni u kakva bliska savezništva s vlašću.
- Bespoštedni analitičar američkog establišmenta – kome pripadaju i država i mediji – Noam Čomski piše 1992. godine: “Da bi održali svoju konkurentnu poziciju, medijima je važna uska veza s vlastima: na primer “povjerljive informacije” su često izmišljotine i podvale vlasti u sprezi s medijima koji glume neupućenost. Zauzvrat, državne vlasti zahtevaju saradnju i poslušnost.”
- **Britanski istraživač Džon Kini – u knjizi “Mediji i demokratija” – prihvata Kamijevo mišljenje da štampa može da bude slobodna samo ako ne zavisi ni od moći države ni od moći novca i ističe da mediji moraju biti namenjeni javnoj upotrebi i uživanju svih građana, a ne privatnom profitu ili dobiti političkih moćnika i poslovnih ljudi.**

Istraživačko novinarstvo, pojam i značaj- istraživanje

- Novinarsko izvještavanje je, manje-više, skopčano sa istraživanjima
- Istraživanje znači društvenu, naučnu ili stručnu djelatnost i neophodno sredstvo u mijenjanju okruženja-svijeta.
- Istraživanje:
 1. Formulisanje istraživačkog problema-fenomena (teorijsko i radno)
 2. Postavljanje hipoteza-pretpostavki
 3. Prikupljanje činjenica
 4. Analiza sadržaja
 5. Objašnjenje, verifikacija i zaključak-prijedlog...

Pojam istraživačkog novinarstva

- Svako novinarstvo je u većoj ili manjoj mjeri istraživačko jer i najjednostavnija vijest sadrži određene elemente istraživanja
- Istraživačko novinarstvo se u većoj mjeri nego drugi vidovi novinarstva bavi istraživanjem istine o nekome ili nečemu i pri tom najčešće ukazuje na kršenje moralnih ili zakonskih normi.
- Istraživačko novinarstvo je, po pravilu, “angažovano” novinarstvo
 - zastupa jedan određeni sistem vrijednosti
 - često ima snažno izraženu etičku dimenziju
 - nastoji da mobiliše na akciju u cilju odbrane određenog sistema vrijednosti

ISTRAŽIVAČKO I INTERPRETATIVNO NOVINARSTVO

- Istraživačko novinarstvo i izvještavanje - brzina, značaj, aktuelnost, dramatičnost...
- Izvještavanje je i opisivanje što zahtijeva preciznost, jasno, živopisno i atraktivno izvještavanje bez obzira na vrstu medija.
- **Inerpretativno i istraživačko novinarstvo su komplementarni i neraskidivi. Istraživačko novinarstvo je, prema nekim teoretičarima preduslov inerpretativnog**
- **Istraživačko novinarstvo je drugačije, jer ne mora da slijedi isti plan klasičnog ili deskriptivnog novinarskog izvještavanja**

Definicije istraživačkog novinarstva

- *Istraživačko novinarstvo jedan je od najtežih novinarskih poslova. Zahtijevno je i traži mnogo truda i vremena. Ono je ujedno uzbudljivo, zanimljivo i donosi nagrade. Istraživačko novinarstvo nije ništa drugo nego otkrivanje onoga što neke osobe, firme ili vladine organizacije ne žele da javnost sazna. Istraživačko novinarstvo omogućuje ispravljanje nepravdi. Ono se temelji na uvjerenju da urednici, reporteri i fotoreporter mogu unaprijediti ljudska prava i ispravljati nepravdu. (David Everett, Detroit Free Press)*
- *Temeljna je stvar da istraživanje bude rad reportera, a ne samo prenošenje rezultata truda nekog drugoga. Priča mora govoriti o nečemu što je posebno zanimljivo za čitaoce, gledaoce ili slušaoce; o nečemu što se tiče i njihovog svakodnevnog života. Važno je da se otkriju informacije koje neko skriva od javnosti (IRE/Investigative Reporters and Editors Handbook)*
- *Istraživačka priča mora sadržavati originalan rad novinara, a ne samo prenošenje tuđih otkrića. Istraživačka priča mora ukazati na sistemske probleme, a ne se baviti samo pojedinačnim slučajevima. Istraživačka priča mora objasniti složene socijalne probleme, otkrivati korupciju, loše ponašanje i zloupotrebu vlasti (Lucinda Fleeson, Aim high, dig deep)*
- **Opšta definicija istraživačkog novinarstva bila bi “traganje za onim što se želi sakriti” od javnosti i javnog mnijenja, iako nije sve što se želi sakriti vrijedno traganja.**

Literatura

- 1. Bešker, N. (2004) *Istraživačko novinarstvo*, Zagreb, Pressdata
- 2. Burgh, H. (2000) *Investigative Journalism, Context and Practice*, London, Routledge
- 3. Berg, Hugo (2007), *Istraživačko novinarstvo*, Beograd, Clio (17-28str.)
- 4. Leković.S. (2004) *Istraživačko novinarstvo*, Sarajevo, www.mediaonline.ba
- 5. V. Sredanović, (2007) *Javnost i mediji u Crnoj Gori*, Obod, Cetinje (37-42 str.)